

2. 8# 5# 6# 10#

Joachim
V. 10. 17. 18.

Small white label with illegible text.

KJA2150

.G88

A2

1601-70

v.2

t.1-2

c.1

D. IOANNIS
GVTIERREZ
HISPANI,

IVRISCONSULTI CELEBERRIMI,

ALMÆ ECCLESIE CIVITATENSIS

Canonici Doctoralis, & Aduocati Placentini;

Canonicarum Quæstionum,

*VTRIUSQUE FORI, TAM EXTERIORIS,
quàm interioris anima,*

LIBRI DVO,

IN QUIBUS MVLTÆ QVÆSTIONES IN PRAXI
admodum vtiles continentur,

Editio nouissima cæteris correctior et auctior,

CVM INDICE RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMO.

LVGDVNI,

Sumptibus LAURENTII ANISSON.

M. DC. LXI.

1080045482

LICENTIATO

PAVLO DE LAGVNA,

INDIARVM, TOTIVS QVE NOVI ORBIS PRÆSIDI
Amplissimo, Ioannes Gutierrez, Canonicus Doctoralis almæ
Ecclesiæ Ciuitatensis, S. P. D.

SICVT illi facere solent, qui Principis alicuius beneuolentiam, et familiaritatem experti sunt, ut quicquid boni habent, quamuis sit exiguum, in ipsum conferant: quicquid verò aduersi accidat, ad eundem referant, ut ipsius patrocinio depellatur, id ipsum mihi, Indiarum Præsides amplissime, hoc tempore video contigisse. Iam enim (nisi forte excedit) memoria tenes, quanta nostra fuerit, non amicitia solum, sed etiam familiaritas, eaque sane strictissima, cum olim Salmantica in eisdem studiis versaremur. Neque solum in eadem, ut dixi, Academia, eodemque Gymnasio, sed eadem quoque domo, iisdem parietibus, ac pene dicam cubiculo continebatur, ut vel ipsa etiam Academia, ipsa studiorum ratio, et facultas, ipsi demum parietes ad amicitiam non inuarent modo, sed etiam iraherent. Successit deinde assidua inter nos studiorum communicatio, animorum coniunctio, ut illud Quintiliani certissimum esset, non minus inter se consentire iisdem studiis, quam iisdem sacris initiatos. Nescio enim, quo pacto literarum studia mirifice animos copulant, atque, ut ita dicam, conglutinant, ut veluti cognatio quadam ingeniorum et mentium contrahatur. Cum ergo beneuolentia ista tua mihi semper patuerit, et amicitia nexus diuelli nos inuicem minime patiatur: quicquid mihi domi nascitur, qualecunque illud sit, tuo propemodum iure tibi vendicas, quemadmodum quicquid aduersi accidere potuit, tua benignitate, atque auctoritate depellis. Ecce tibi duos Canoniarum questionum libros, quos existimaui doctissimo Præsidi dicari oportere, et quod viri docti huiusmodi maxime muneribus delectentur, et quod hoc officium mea erga te voluntatis leges amicitia vetustissima suo iure postulare viderentur. Accedit eodem, ita demum inuidorum calumnias posse depelli, si tuus auspiciis dicatos libros, tanquam rem sacram violare non audeant, et docti quique magis probent volumina, qua tuo nomini viderint illustrata. Vale, Præsides amplissime. Madriti Kalendis April. Anno M. D. XCVII.

à 2

AD

AD LECTOREM.

QUAE disputando facilius veritas inuenitur, l. numerum, §. mixta, ff. de muner. & honor. l. cum quidam, vbi Ias. in sexto notabil. n. 8. ff. de liberis, & posthumis, in l. Offidius ff. de legat. 3. l. secunda, §. his legibus, ff. de origine iuris, & inquit Præposit. in c. 1. de eo qui sibi, & hæred. suis mafc. num. 1. quod vbi emergit graue dubium, non debemus passim respondere, sed ponderare, & disputare articulum. Quod bene notare debent consulentes secundum eum.

Veritas enim sæpius examinata magis splendescit in lucem, cap. graue 35. quæst. 9. glos. verbor. postquam, in cap. cum Ioannes eremita, de fide instrumen. Ias. in l. iubemus, col. 2. num. 8. C. de iudic. quia, vt inquit Apostol. 2. ad Corinth. 12. virtus in infirmitate perficitur, capit. non omnis, §. quæst. 5. & vexatio dat intellectum, Ias. 28. Hostiensis in summa, de penitentiis & remissio. §. quæ interrogaciones, colum. 3. Hinc dicebat Leopardus, quem refert Caccialup. in titul. de modo statuendi, charta 5. vers. octauo, consulo, nihil esse ad res subtiles cognoscendas, atque dispiciendas, quod plus valere possit, quam disputatio: quare vulgare est illud dictum Bald. in l. precibus, C. de impub. & aliis substit. col. 5. vers. modo contra. n. 33. quod quasi ferro viam aperit, qui per contraria transit, & inquit Philosoph. in 3. Metaphysicorum, quod veritatem inquirentes sine dubitatione, similes sunt nescientibus, quo ire debeant, & in 7. Ethicorum, quod non sufficit verum dicere, nisi etiam causa falsitatis assignetur, & in 1. Topicorum, potentes ad vtramque partem dubitare in singulis, speculabimur verum & falsum. Sol reuerberatus fortius calefacit, vt inquit Adrianus Papa in quodlibet quæst. 6. col. penult. & clauus repercussus fortius stringit: opposita enim iuxta se posita magis elucescunt, vt ait Philosoph. in 2. de cælo & mundo. & nusquam veritas clarior eminet, quam suo admodum contrario, ita Amedeus in Dialogo de Amicitia carta 23. & sequenti. Idcirco sæpè dicebat Ias. nihil esse tam obscurum in iure, quin si deducatur in disputationem, veritas inueniatur, & Ioannes Mirandula in Apologia, charta 2. inquit, quod antiquis & omnium ætatum Philosophis certissimum fuit, nihil ad consequendam, quam quærebant, veritatem sibi esse potius, quam vt essent disputationis exercitatione frequentissimi: disputatio enim est cribrum veritatis, suauissimus animæ cibus, nihil habens ingrati, vt dicit Antonius Citadin. inter illius opera in epistola, incip. conclusionis, ad finem. dum agit de ente, & vno: & inquit Adrianus Papa in quodlibet. q. 3. col. 1. post Hier. quod nihil certius deprehenditur eo, quod disputationis dente teritur: quæ omnia, cum experimento comperta haberem, vtpote qui hac methodo scribendi dudum in meis Practicis Quæstionibus super legib. Regiis Hispaniæ vsus fuerim, post diuersam, quem in prioribus Commentariis repetitionum, iurisque allegationum, & in consilijs aliisque scriptis prius elegeram modum, eundem disputandi in hoc opusculo Canoniarum controuersiarum reassumere volui, perspicuus quanto præstantius veritas deprehendatur ex huiusmodi stylo disputationis, atque scribentis, quod sic talentum facilius detegatur, an inordinate procedat vel confuse, quod omnino est abhorrendum, quia sapientis est ordinare secundum Aret. conf. 67. diligenter & mature: an verò noua, & inaudita adducat, vt faciunt moderni subtiles: sed hi sæpissimè acuitate ingenij facile in falsitatem labuntur, ita enim extenuare soliditatem iuris nituntur, vt ab alijs seligantur, atque præcellentes, & singulares videantur, quod subtilitatis modo à veritate penitus discedant: quinimo plantafias sequendo, totum mundum reuoluunt, & tantum volunt subtilizare, quod se ipsos non intelligant, vt de Doctoribus Papiens. refert Paul. in l. hac consultiissima §. finali, numer. 3. C. de testament. An verò denique, & si noua omnino non inueniat, ab alijs tamen inuenta, vel cultu reddat blandiora, vel accumulatione vberiora.

AD LECTOREM.

ra, nonnullis interdum nouiter subtili ingenio additis, vt iuuent, & profint cuicumque etiam fastidio stomacho grauiorem lectione: quod sat erit teste Salomone. Sæpè enim post macellum & adipem, etiam blandissima oluscula, & fluuiales pisciculi appetibiles sunt. Raro enim qui insistit inuentioni, ordinationi vacare potest, & difficilior est ordinatio, quam inuentio, secundum Felinum in cap. quæ in ecclesiarum, in fine, de constitutionibus. Hæc enim est, quæ honorem fecit Accursio, Speculatori, Ioanni Andrea, Bartolo, Alexandro, Iason. Felin. & alijs qui hunc stylum sunt secuti, & ex nostris Cohispanis, grauissimis viris Roderico Soarez, Gregorio Lopez, Covarr. Antonio Gom. Petro Peralta, D. Anton. de Padilla, Ludouico de Molina, & alijs pluribus remotis, qui contrarium inordinate, & confuse scribendi modum sunt secuti, quos sciens omitto: illos verò imitari cupiens, hos Canoniarum Quæstionum libros vobis expono, qui vti nam ita placeant, quemadmodum animus meus placere paratus est: quod si aliud forte contingat, æquo animo sufferete, quandoquidem ipse laborem passus ita facere decreui. Valete.

ELENCHVS CAPITVM

CANONICARVM QVÆSTIONVM, DOCTORIS

Ioannis Gutierrez Canonici Doctoralis Ciuitatis,
primi & secundi Libri.

- C**ap. I. Excommunicati, qui vitandi, vel non.
- Cap. II. An excommunicatus à iudice possit per confessorium absolui virtute Bullæ Cruciatæ, vel lubilei, satisfacta parte in vtroque, vel tantum in interiori foro.
- Cap. III. An virtute Bullæ Cruciatæ absolui possit, quis ab irregularitate.
- Cap. IV. Quo iure procedat communis praxis, qua iudices ecclesiastici præcepta iudicialia sub pœna excommunicationis pro futuris culpis solent decernere.
- Cap. V. Parochus an possit absolue sibi subditum à sententia excommunicationis maioris à iure lata, nulli reseruata.
- Cap. VI. Absolue quis possit à sententia excommunicationis minoris.
- Cap. VII. De taurorum agitatione.
- Cap. VIII. Extrauagans ambiciosa, de rebus ecclesiæ non alienandis, inter extrauagantes communes declaratur.
- Cap. IX. Extrauagans cum detestabile, de simonia inter communes declaratur.
- Cap. X. De interdicto ecclesiastico, cessationeque à diuinis.
- Cap. XI. De monitoriis generalibus, eorumque praxi.
- Cap. XII. De pœnis permanentium in excommunicatione per mensem, & vltra.
- Cap. XIII. De irregularitate ex homicidio occulto proueniente.
- Cap. XIV. De Monialibus, an ex aliis causis iustis, præter tres contentas in constitutione Pij Quinti, possint à monasterio exire.
- Cap. XV. De copula interueniente ante impetratam dispensationem à summo Pontifice inter consanguineos, vel affines ad contrahendum matrimonium commissam Ordinario loci, an vitiet dispensationem, si de illa nulla facta fuerit mentio.
- Cap. XVI. De spadone, cui ambo testiculi abscissi sunt, an possit matrimonium contrahere.
- Cap. XVII. Papa an possit dispensare, vt matrimonium ratum, & non consummatum per copulam, dissoluatur.
- Cap. XVIII. De matrimonio de presenti contracto à duobus impuberibus, vel à pubere & impubere, maioribus tamen septennio, solemniter coram parcho & testibus, vtrum post pubertatem interueniente copula, cohabitatione, amplexibus, vel osculis, ratificetur, absque eo quod eadem solemnitate repetita de nouo celebretur.
- Cap. XIX. Ordinarius ecclesiasticus, an tuta conscientia possit absque vlla causa remittere denuntiationes in matrimoniis contrahendis requisitas.
- Cap. XX. Pater an iuste absque peccato possit impedire matrimonium filij, absque eius voluntate contrahendum, cum disparis status & conditionis femina.
- Cap. XXI. Verba illa, non habeo aliam vxorem, vel non ducam aliam, vel aliquam in vxorem, nisi te, vel, Non erit mihi alia vor, nisi tu, quid inducant. Et quid de aliis, de quibus in hoc capite.
- Cap. XXII. De matrimonio, vel sponsalibus contractis inter consanguineos, vel affines sub conditione, si Papa dispensauerit.
- Cap. XXIII. De impedimento affinitatis ex illicita copula proueniente, & quis dispense ad petendum debitum.
- Cap. XXIV. De diuortio inter virum & vxorem ex causa sacritæ.
- Cap. XXV. An maritus propter publicum vxoris adulterium possit, ipsa viuente, clericus in sacris effici.
- Cap. XXVI. De ætate singulis ordinibus ecclesiasticis requisita.
- Cap. XXVII. approbatus in vno Episcopatu ad audiendas confessiones, an possit virtute Bullæ Cruciatæ in alio Episcopatu

Elenchus Capitum.

- Cap. III. De his qui mortem sibi consciuere.
- Cap. IV. De ebrietate prohibita præcipue clericis, deque eorum pœnis, & de vino plura differuntur.
- Cap. V. De clerico homicida.
- Cap. VI. De homicidio casuali.
- Cap. VII. De concubinato, eiusque pœnis.
- Cap. VIII. An singularis successor Ecclesiæ teneatur stare colono, vel inquilino,
- Cap. IX. De rebus inuentis, quæ certo domino carent.
- Cap. X. De receptis & promissis ob causam fornicationis.
- Cap. XI. De electione & prouisione beneficiorum Ecclesiasticorum, ac secularium officiorum.
- Cap. XII. De vidua stuprum committente.
- Cap. XIII. De alienatione per cessionem in emphyteusim rerum Ecclesiæ vltra tempus permissum facta, an in aliquo teneat.
- Cap. XIV. An iuste institui possint primogenia, de quorū natura & successione &c.
- Cap. XV. De falsitate, subreptione & obreptione causæ finalis, & impulsu in precibus Principi factis commissa, deque veritate in eisdem tacita.
- Cap. XVI. An scientia excommunicationis lata absque vlla citatione sit nulla, vel valida, licet iniusta. Item an & quando per appellationem suspendatur excommunicatio, & quando non.
- Cap. XVII. De literis commendatitiis, quas Reuerendas vocant, an spirent in integra morte concedentis, & an Vicarius generalis Episcopi eas concedere valeat.
- Cap. XVIII. De vsura, quod sit omni iure prohibita, & an sit crimen mere Ecclesiasticum, vel mixti fori.
- Cap. XIX. De manifestis vsurariis.
- Cap. XX. De pœna conuentionali, an iure & in conscientia secure exigi possit.
- Cap. XXI. De decimis, quo iure debita sint, & aliis in materia & praxi frequentibus.
- Cap. XXII. De requisitis ad votum obligatorium sub peccato mortali, & vtrum in solo voluntatis proposito perficiatur.
- Cap. XXIII. De simonia.
- Cap. XXIV. An liceat condemnato ad mortem se defendere, si possit.
- Cap. XXV. De conditione illa adiecta legato, si non nupsit, an sit reiicienda in foro animæ, ita vt nuptiis sequutis legatum peti, aut retineri secure possit.
- Cap. XXVI. Hæres antequam legatarius agnouerit legatum, an id præscribere possit.
- Cap. XXVII. De his, que in alienis fundis sciundum
- patu eligi in confessorium, absque noua approbatione huius Episcopatus.
- Cap. XXVIII. Beneficia vacantia, intra quod tempus prouideri debeant.
- Cap. XXIX. An aliqua recipi possint pro administratione spiritualium.
- Cap. XXX. An vnusquisque teneatur in Dominicis & aliis diebus festiuis in propria parochia rem diuinam audire hoc est, Missam.
- Cap. XXXI. An circumstantia festi ab eo qui peccatum mortale commisit in eodie, sit necessario confitenda Sacerdoti.
- Cap. XXXII. Monasterium, an excludat substitutum sub conditione vocatum, si institutus sine liberis legitimis & naturalibus decesserit, vel sine liberis ex se legitime descendentibus, vel ex suo corpore procreantibus.
- Cap. XXXIII. De pensione Ecclesiastica, an debeatur pro rata temporis, necne?
- Cap. XXXIV. De remedio c. reintegranda, 3. q. 1. coram quo iudice sit proponendum, & an competat contra bona fide & titulo possidentem, & an in iudicis possessoris appellatio locum habeat.
- Cap. XXXV. De confraternitatibus disciplinatum, seu confratris, an sint loca religiosa, necne, deque aliis in proposito.
- Cap. XXXVI. An successor Prælati, alteriusve beneficiati, vel maioratus, teneatur stare locationi prædecessoris, nomine proprio, & in sui utilitatem facta,
- Cap. XXXVII. De stuprante virginem ad quid teneatur.
- Cap. XXXVIII. De vxore, quæ falso sibi partum alienum supposuit, & de adultera, quæ filium ex adulterio in seio marito concepit, ad quid teneatur in foro conscientia.
- Cap. XXXIX. De vendentibus carius ad creditum, quam in promptu res cõmuniter valeat, & de minori ementibus anticipata solutione.
- Cap. XL. De restitutione, an differri possit, vbi debitor habita ratione status & dignitatis grauissimam pateretur ex restitutione iacturam.

LIBER SECVNDVS.

- C**ap. I. De testamentis eorum, qui religionem postea ingrediuntur, vel quæ post ingressum conduntur.
- Cap. II. An iudex delegatus possit cognoscere de nullitate sententiæ definitiue, vel restitutionem in integrum aduersus eam concedere.

Elenchus Caputum.

scindunt & capiunt ligna, aut in alieno prato oves suas, aliave pecora pascunt. Cap. XXVIII. De venatione & piscatione, an possit iuste prohiberi à Principe, aliisque dominis temporalibus inferioribus, & an capta per venationem vetitam ac prohibitam sint in foro exteriori, vel conscientia restituenda ante

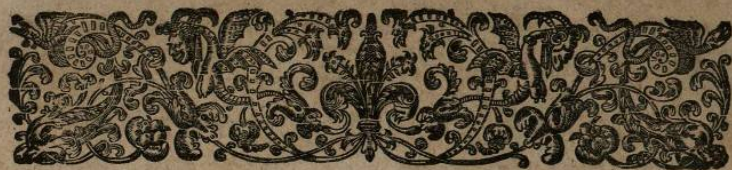
condemnationem. Cap. XIX. An liceat iudici ius dicere secundum allegata & probata contra veritatem, quam priuata scientia nouit, necne;

Cap. XX. An iuste quis ob alterius culpam puniatur.

LAYS DEO.

D. IOAN

I

D. IOANNIS
GVTIERREZ, IVRISCONSULTI
HISPANI PRÆCLARISSIMI, CANONICI
DOCTORALIS ALMÆ ECCLESIAE
CIVITATENSIS,

Canonicarum Quæstionum vtriusque Fori tam Exterioris
quam Interioris anima,

LIBER PRIMVS.

SVMMARIA.

- 1 Concilium Constantiense circa excommunicatos vitandos vel non referitur, nec non & Basiliense.
- 2 Acta in Constantiensi & Basiliensi Concilio circa damnationem quorundam articulorum Hæreticorum, & causas beneficiorum ac censuras, approbata fuerunt auctoritate Apostolica, & quomodo hoc intelligatur, num. 15.
- 3 Sententia declarationis non requiritur, nec est necessaria, ubi aliquid ita notorium est, quod nullam excusationem habet, nec possit aliqua tergiversatione celari; contra: eam, num. 16.
- 4 Sententia declaratoria requiritur regulariter ubicunque poena aliqua pro crimine etiam ipso iure infligitur.
- 5 Publice excommunicatus, publice est vitandus, etiam ante denunciationem iure communi auctore.
- 6 Notorie excommunicatus, ita quod ipsius factum nulla tergiversatione celari possit, vitandus est ante denunciationem secundum litteram Concilii Basiliensis, & citantur auctores huius sententia.
- 7 Sed contrarium late probatur rationibus & auctoribus hic adductis, & in num. seq.
- 8 Hæreticum ante condemnationem non tenetur vitare, etsi sciamus illum esse hæreticum.
- 9 Excommunicatio hæresi coheret, sicut lepra leproso, & homini umbra.
- 10 Incarcerari propter hæresin prius, quam pro talibus declarantur, deuitari solet, nec diuina officia nec sacrificia permittuntur audire, nec aliis Sacramentis Ecclesia vti, nec traduntur Ecclesiastica sepultura donec causa peragatur.
- 11 Statutum in synodo Constantiensi de excommunicatis non vitandis ante denunciationem, præterquam in notorio Clerici percussore, saluberrimum institutum fuit ad felandus timoratas conscientias adinendisque scrupulos.
- 12 Ratio differentia assignatur inter notorium Clerici percussorem, cui vitandus ante denunciationem & alios notorios excommunicatos non vitandos.
- 13 Hæreticus notorius cur non sit vitandus ante condemnationem.
- 14 Verum esse resoluitur in Concilio Constantiensi sub

- Martino V. celebrato editam fuisse prædictam saluberrimam constitutionem iuxta litteram & sensum, nam. 1. velatum, & quamvis inter acta eiusdem Concilii ipsa non exisset, est tamen hoc receptissimum apud crebriores & grauiores auctores, & in hoc numero resolutio præcedentium ponitur.
- 17 Manifestatio auctoritatis requiritur, etiam si facti euidencia sit, ut, quod auctoritas publica inchoauit lege, auctoritas publica perficiat iudice.
 - 18 Vasalli liberati sunt a debito fidelitatis Domini, & totius obsequij propter hæresin manifestam Domini sui.
 - 19 Custodens depositum sibi ab hæretico commissum, non debet illud reddere hæretico manifesto id petenti.
 - 20 Praeser alicuius oppidi aut arcis munia, qui sub fidelitate & iuramento illud ab aliquo accepit, non tenetur illi restituere notorio hæretico effecto, nec alteri eius mandato, sed fisco.
 - 21 Hoc tamen procedit sequenti sententia declaratoria iudicis, nempe illum esse notorium hæreticum, alias secus.
 - 22 Nemini priuato, nec etiam iudici seculari, licet iudicare aliquem hæreticum, etiam si notorius talis appareat, quousque ab Ecclesia id iudicetur, aut per sententiam declaratur; idque procedit indistincte ut hic.
 - 23 Poena non debentur in foro conscientie ante condemnationem, etiam si ipso iure imposta sit.
 - 24 Occulto excommunicatus hodie nullo modo vitandus est, nec etiam ante denunciationem, cuius excommunicatio duobus etiam testimonijs probari possit.
 - 25 Fama publica excommunicationis non sufficit ad hoc, ut teneatur aliquem vitare ante denunciationem.
 - 26 Excommunicatio quotiens sit in proposito ad sciendum, an excommunicatus vitandus sit vel non.
 - 27 Nominatim excommunicatus non est, quicumque fecerit aliquid contra canonem id ipsum facientem excommunicantem.
 - 28 Nominatim excommunicatus dicitur, qui nomine proprio, officij vel dignitatis aut aliquibus oppositis signis indubitatim excommunicatur, ut hic, quamvis vitandus non sit, etiam a sciente, quousque fuerit declaratus, & denuntiatus per iudicem.
 - 29 Nominatim excommunicatus & declaratus per iudicis sententiam, qua illum denuntiat mandaturque de